

De gröna näringarnas betydelse i Hörby kommun

1. Sammanfattning

Med de gröna näringarna förstås all näringsverksamhet som har sin bas i jord, skog och landsbygdens miljö. Medräknat föregående och efterföljande led till verksamheten på gårdarna ger de gröna näringarna betydande bidrag till ekonomi och sysselsättning i Hörby kommun.

- Jord- och skogsbruket sysselsätter i kommunen 590 personer, vilket motsvarar 11,8 % av all sysselsättning i kommunen. De gröna näringarna skapar dessutom sysselsättning i även andra näringsgrenar.
- Förädling av jord- och skogsbrukets produkter sysselsätter 110 personer i kommunen. Underleverantörer till såväl primärproduktion som förädling sysselsätter ytterligare 270 personer.
- Totalt är således 970 personer, eller 19,4 % av alla som arbetar i kommunen, direkt eller indirekt, sysselsatta i produktion av livsmedel och skogsprodukter.
- De som på så sätt direkt eller indirekt arbetar med produktion av livsmedel och skogsprodukter skapar ytterligare sysselsättning i det lokala samhället genom att de och deras hushåll efterfrågar varor och tjänster för sitt dagliga liv. Deras del av all sådan sysselsättning i kommunen kan beräknas till ungefär 500 personer i olika lokala servicenäringar i kommunala verksamheter och lokalt näringsliv. Det motsvarar 9,6 % av kommunens totala sysselsättning.

Om även dessa s.k. inducerade sysselsättningseffekter inräknas, får således sammanlagt 29,0 % av alla som arbetar i kommunen på ett eller annat sätt sin sysselsättning från produktionen av livsmedel och skogsprodukter.

2. Allmänna data

Ytan av Hörby kommun är 42 000 hektar, varav 82 % används till jord- och skogsbruk.

Landsbygd – områden utanför tätorter – utgör 98,6 % av landytan. Se tabell 2.1

Tabell 2.1 Landarealens fördelning, hektar och procent

	<i>Kommunen</i>		<i>Hela länet</i>		<i>Hela riket</i>	
	<i>Hektar</i>	<i>%</i>	<i>Hektar</i>	<i>%</i>	<i>Hektar</i>	<i>%</i>
Jordbruksmark	20 756	49,1	510 073	46,2	3 137 289	7,6
Skog	13 971	33,0	351 887	31,9	22 326 760	54,4
Tätorter m.m.	608	1,4	60 307	5,5	557 427	1,4
Annan mark	6 942	16,5	181 181	16,4	15 006 295	36,6
<i>Summa landareal</i>	<i>42 277</i>	<i>100,0</i>	<i>1 103 448</i>	<i>100,0</i>	<i>41 027 771</i>	<i>100,0</i>

"Tätorter m.m." anger tätorter med mer än 200 invånare samt större arbetsplatsområden, t.ex. industriområden, flygplatser m.m. Annan glesare bebyggelse utanför tätorter (bostäder, fritidshus, jordbruksbyggnader, vägar m.m.) ingår i "Annan mark", men utgör där en mycket liten del.

I kommunen bor 14 600 personer. Medelåldern är 42,3 år, vilket är något högre än riksnivåmedeltalet (41,0 år). Av kommunens invånare var år 2006 sammanlagt 7 000 personer sysselsatta med arbete i eller utanför kommunen. Antalet sysselsättningstillfällen i kommunen var 5 000 st, vilket innebär att i genomsnitt 2 000 personer pendlade till arbeten i andra kommuner.

Befolkningen fördelade sig enligt SCB:s senaste tätortsundersökning (2005) på landsbygd och tätorter enligt tabell 2.2. Som tätorter definieras områden med högst 200 meter mellan husen och med minst 200 invånare. Landsbygd, dvs. områden utanför tätorterna, inkluderar mindre s.k. småorter. På landsbygden bor 46 % av kommunens befolkning, vilket är en mycket hög andel.

Tabell 2.2 Befolkningens fördelning på landsbygd och tätorter år 2005, invånare och procent

	<i>Kommunen</i>		<i>Hela länet</i>		<i>Hela riket</i>	
	<i>Antal</i>	<i>%</i>	<i>Antal</i>	<i>%</i>	<i>Antal</i>	<i>%</i>
Landsbygd	6 620	46,4	143 537	12,3	1 415 800	15,6
Tätorter med 200-999 invånare	1 003	7,0	69 359	5,9	574 603	6,4
Tätorter med 1000-2999 invånare	0	0,0	88 110	7,5	654 536	7,2
Tätorter med 3000-9999 invånare	6 651	46,6	243 951	20,9	1 187 570	13,1
Tätorter med minst 10 000 invånare	0	0,0	624 507	53,4	5 215 243	57,6
<i>Summa invånare år 2005</i>	<i>14 274</i>	<i>100,0</i>	<i>1 169 464</i>	<i>100,0</i>	<i>9 047 752</i>	<i>100,0</i>

3. Jord- och skogsbruk

År 2007 fanns i kommunen 15 500 ha åker, som brukades av 625 jordbruksföretag med minst 2 ha. Där finns 14 000 ha skog, varav drygt 75 % i s.k. familjeskogsbruk och resten i storskogsbruk.

I tabell 3.1 redovisas vissa uppgifter om kommunens jordbruk år 2007 enligt Jordbruksverkets statistik. Kommunens jordbruksföretag hade förutom 15 500 ha åker även 4 200 ha betesmark. De är betydligt mindre än riksgenomsnittet.

Tabell 3.1. Jordbrukets omfattning år 2007

	<i>Kom- munen</i>	<i>Hela länet</i>	<i>Hela riket</i>
Antal företag med minst 2 ha åker	625	9 409	72 609
Åkerareal, ha	15 466	452 440	2 647 967
Bestesmark, ha	4 248	57 632	489 329
<i>Summa jordbruksmark, ha</i>	<i>19 714</i>	<i>510 072</i>	<i>3 137 296</i>
D:o per företag, ha	32	54	43

I tabell 3.2 redovisas åkerarealens användning med fördelning på de viktigaste grödgrupperna. Arealanvändningen indikerar ett blandat jordbruk med både avsaluväxter och animalieproduktion.

Tabell 3.2. Åkerarealens användning år 2007, procent

	<i>Kom- munen</i>	<i>Hela länet</i>	<i>Hela riket</i>
Spannmål	33	48	37
Vall och grönfoder	50	24	43
Andra växslag	12	22	9
Träda, obrukad åker	5	6	11
<i>Summa</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>

LRF har i kommunen 515 medlemmar som brukar åker eller skog. De har tillfrågats om vilka verksamheter de bedriver i företagen. Av de 354 medlemmar som har deltagit i undersökningen har 44 % svarat växtodling till avsalu, 57 % animalieproduktion (mjölk, kött, ägg), 21 % skogsbruk och 35 % någon eller några kompletterande verksamheter (entreprenader, turism m.m.)

I kommunen finns 13 971 hektar skog. Se tabell 3.3. på följande sida.

Tabell 3.3. Skogsarealens fördelning 2007, hektar och procent

	<i>Kommunen</i>		<i>Hela länet</i>		<i>Hela riket</i>	
	<i>Ha</i>	<i>%</i>	<i>Ha</i>	<i>%</i>	<i>Ha</i>	<i>%</i>
Familjeskogsbruk	10 702	76,6	316 643	90,0	11 509 188	51,5
Storskogsbruk	3 269	23,4	35 244	10,0	10 817 572	48,5
<i>Summa skogsareal</i>	<i>13 971</i>	<i>100,0</i>	<i>351 887</i>	<i>100,0</i>	<i>22 326 760</i>	<i>100,0</i>

Av kommunens skogsmark hör 77 % till det s.k. familjeskogsbruket (fysiska personer, dödsbon, fåmansägda AB m.m.), fördelat på c:a 390 företag med c:a 530 ägare. Av dem bor ungefär två tredjedelar utanför kommunen. Resten av skogen hör till det s.k. storskogsbruket, dvs. de stora skogsbolagen samt staten, kommunen, kyrkan m.fl.

Kommunens jord- och skogsbruk omsatte sammanlagt 323 milj. kr år 2006. Se tabell 3.4. Bland intäkter av jordbruksprodukter ingår inte intern omsättning inom och mellan gårdar.

Tabell 3.4. Jord- och skogsbrukets bruttointäkter år 2006, milj. kr och procent

	<i>Kommunen</i>		<i>Hela länet</i>		<i>Hela riket</i>	
	<i>Milj.kr</i>	<i>%</i>	<i>Milj.kr</i>	<i>%</i>	<i>Milj.kr</i>	<i>%</i>
Jordbruksprodukter	284,5	88,1	7 183,9	74,2	37 408,3	62,0
Trädgårdsprodukter	16,3	5,0	1 907,7	19,7	3 816,5	6,3
Familjeskogsbruk	18,8	5,8	556,0	5,7	12 635,4	20,9
Storskogsbruk	3,2	1,0	34,3	0,4	6 500,5	10,8
<i>Summa bruttointäkter</i>	<i>322,8</i>	<i>100,0</i>	<i>9 681,9</i>	<i>100,0</i>	<i>60 360,6</i>	<i>100,0</i>

Intäkterna av jordbruk (inklusive trädgård) dominerer, de motsvarar 93 % av alla intäkter.

I föregående tabell ingår alla intäkter av jord- och skogsbruk i kommunen. I tabell 3.5 redovisas intäkter för enbart kommunens jordbruksföretag, dvs. de företag som brukar minst 2 hektar åker. Där ingår dessa företags intäkter från jordbruk, från den skog som de äger (38 % av all skog i kommunen) samt från verksamheter utanför deras jord- och skogsbruk, t.ex. turism, snöröjning, energiproduktion.

Tabell 3.5. Jordbruksföretagens bruttointäkter år 2006, milj. kr och procent

	<i>Kommunen</i>		<i>Hela länet</i>		<i>Hela riket</i>	
	<i>Milj.kr</i>	<i>%</i>	<i>Milj.kr</i>	<i>%</i>	<i>Milj.kr</i>	<i>%</i>
Jordbruk och trädgård	300,8	70,8	9 091,6	80,7	41 224,8	69,7
Skogsbruk	9,4	2,2	239,7	2,1	4 493,1	7,6
Andra verksamheter i företagen	114,8	27,0	1 936,0	17,2	13 445,4	22,7
<i>Summa bruttointäkter</i>	<i>425,0</i>	<i>100,0</i>	<i>11 267,3</i>	<i>100,0</i>	<i>59 163,3</i>	<i>100,0</i>

LRF har i sin ovannämnda undersökning tillfrågat medlemmarna om förekomsten av kompletterande driftsgrenar i företagen. Därmed menas i detta sammanhang verksamheter inom företagen vid sidan av deras jord- och skogsbruk. LRF har i kommunen 515 medlemmar. De 354 medlemmar som har deltagit i undersökningen har uppgett sammanlagt 223 sådana verksamheter. En medlem kan ha uppgett mer än en sådan verksamhet. I tabell 3.6 på följande sida redovisas resultaten. Om 5 eller färre bedriver en viss verksamhet anges detta i tabellen med två punkter.

Tabell 3.6. LRF-medlemmars kompletterande driftsgrenar år 2008, antal och procent

	<i>Kommunen</i>		<i>Hela länet</i>		<i>Hela riket</i>	
	<i>Antal</i>	<i>%</i>	<i>Antal</i>	<i>%</i>	<i>Antal</i>	<i>%</i>
Entreprenadarbeten	52	23,3	1 288	22,0	12 978	25,8
Produktion av förnybar energi	19	8,5	648	11,1	6 581	13,1
Förädling och försäljning av gårdsprodukter	216	3,7	1 412	2,8
Hästar (avel, trav, stallplatsuthyrning, etc)	64	28,7	1 149	19,7	7 478	14,9
Turism	18	8,1	559	9,6	5 176	10,3
Förädling av trä	134	2,3	2 293	4,6
Uthyrning av lokaler	20	9,0	824	14,1	7 911	15,7
Andra verksamheter	41	18,4	1 027	17,6	6 413	12,8
<i>Summa</i>	<i>223</i>	<i>100,0</i>	<i>5 845</i>	<i>100,0</i>	<i>50 242</i>	<i>100,0</i>

Intäkterna av sådana verksamheter år 2006 ingår i de totalintäkter som redovisas i tabell 3.5, där omsättningen då anges till 115 milj. kr.

I tabellerna 3.5 och 3.6 redovisas uppgifter om olika verksamheter i jordbruksföretagen. Många jordbrukare och deras familjemedlemmar har emellertid inkomster även från andra inkomstkällor, främst anställning utanför deras gårdar. SCB har undersökt omfattningen av sådana inkomster bland jordbrukare med minst 2 ha åker. Med hjälp därav kan sådana inkomster i jordbrukarhushållen i Hörby kommun uppskattas till sammanlagt 150-200 milj. kr. Det är främst i de mindre företagen som dessa inkomster kan vara stora.

4. Livsmedels- och skogsindustri

Enligt SCB:s företagsregister fanns år 2006 i kommunen 13 arbetsställen med livsmedelsförädling och 10 arbetsställen med förädling av skogsråvara. I tabell 4.1 visas hur många personer som sysselsattes i kommunens livsmedels- och skogsindustri.

Tabell 4.1. Antal sysselsatta i livsmedels- och träförädling år 2006

	<i>Kom- munen</i>	<i>Hela länet</i>	<i>Hela riket</i>
Slakterier och charktillverkning	60	4 030	14 280
Mejeritillverkning	30	760	7 620
Annan livsmedelsindustri	10	8 100	36 680
<i>S:a livsmedelstillverkning</i>	<i>100</i>	<i>12 890</i>	<i>58 580</i>
Trävaruindustri	10	3 560	39 600
Massa- och pappersindustri	0	3 180	37 168
<i>S:a träindustri</i>	<i>10</i>	<i>6 740</i>	<i>76 768</i>

5. Jord- och skogsbrukets sysselsättningseffekter

Antalet sysselsatta i kommunens jord- och skogsbruk år 2006 motsvarade ungefär 12 % av samtliga sysselsatta. De gröna näringarna skapar emellertid omfattande sysselsättning i andra näringsgrenar. Inräknat alla direkta och indirekta effekter är de basen för 29 % av sysselsättningen i kommunen.

I tabell 5.1. på följande sida redovisas jordbrukets direkta och indirekta sysselsättningseffekter år 2006. Procenttalen visar andelarna av samtliga sysselsatta i kommunen (5 000 personer). Till sysselsatta i jordbruk räknas förutom jordbrukare och deras anställda även verksamma i vissa servicenäringar till jordbruket, t.ex. maskinstationer, husdjursföreningar m.m.

Tabell 5.1. Jordbrukets direkta och indirekta sysselsättningseffekter år 2006

	<i>Kommunen</i>		<i>Hela länet</i>		<i>Hela riket</i>	
	<i>Antal</i>	<i>% av totalt</i>	<i>Antal</i>	<i>% av totalt</i>	<i>Antal</i>	<i>% av totalt</i>
Jordbruk och trädgård	550	11,0	11 260	2,1	66 200	1,5
Livsmedelsindustri	100	2,0	12 890	2,4	58 580	1,3
Annan indirekt sysselsättning	200	4,0	15 910	2,9	89 230	2,0
<i>Summa i produktionen</i>	<i>850</i>	<i>17,0</i>	<i>40 060</i>	<i>7,4</i>	<i>214 010</i>	<i>4,8</i>
Inducerad sysselsättning	420	8,4	25 280	4,7	128 700	2,9
<i>Totalt</i>	<i>1 270</i>	<i>25,4</i>	<i>65 340</i>	<i>12,1</i>	<i>342 710</i>	<i>7,7</i>

"Annan indirekt sysselsättning" avser sysselsatta hos underleverantörer i produktionskedjans tidigare led, t.ex. foder-, maskin- och förpackningsindustri, åkerier etc.

"Inducerad sysselsättning" uppstår i kommunala verksamheter och lokalt näringsliv beroende på att företagare och anställda i livsmedelskedjan och deras underleverantörer bildar underlag för lokala servicenäringar, t.ex. detaljhandel, lokaltrafik, vård och omsorg, skolor.

I Tabell 5.2 redovisas skogsbrukets direkta och indirekta sysselsättningseffekter. Till sysselsatta i skogsbruk räknas förutom skogsarbetare även anställda plantskolor m.m. samt en del självverksamma skogsägare. De flesta av de sistnämnda arbetar dock i skogen för liten del av året för att räknas in. Många av dem är även jordbrukare och redovisas därför i Tabell 5.1. Av kommunens familjeägda skog ägs 50 % av jordbrukare med minst 2 ha åker

Tabell 5.2. Skogsbrukets direkta och indirekta sysselsättningseffekter år 2006

	<i>Kommunen</i>		<i>Hela länet</i>		<i>Hela riket</i>	
	<i>Antal</i>	<i>% av totalt</i>	<i>Antal</i>	<i>% av totalt</i>	<i>Antal</i>	<i>% av totalt</i>
Skogsbruk	40	0,8	1 290	0,2	28 150	0,6
Skogsindustri	10	0,2	6 570	1,2	75 020	1,7
Annan indirekt sysselsättning	70	1,4	8 580	1,6	97 800	2,2
<i>Summa i produktionen</i>	<i>120</i>	<i>2,4</i>	<i>16 440</i>	<i>3,0</i>	<i>200 970</i>	<i>4,5</i>
Inducerad sysselsättning	60	1,2	10 220	1,9	117 330	2,6
<i>Totalt</i>	<i>180</i>	<i>3,6</i>	<i>26 660</i>	<i>4,9</i>	<i>318 300</i>	<i>7,1</i>

Som framgår av tabell 3.4 på s. 2 svarar familjeskogsbruket i kommunen för 86 % av brutto-intäkterna från skogsbruk. Andelen av sysselsättningen torde vara av samma storleksordning.

I Tabell 5.3 redovisas jord- och skogsbrukets sammanlagda sysselsättningseffekter i Hörby kommun. Sammantaget är de gröna näringarna basen för 29 % av sysselsättningen i kommunen, varav 19,4 % i produktionen (direkt och indirekt) och 9,6 % i detaljhandel, kommunal service m.m. (s.k. inducerad sysselsättning, se ovan).

Tabell 5.3. Jord- och skogsbrukets sammanlagda direkta och indirekta sysselsättningseffekter år 2006

	<i>Kommunen</i>		<i>Hela länet</i>		<i>Hela riket</i>	
	<i>Antal</i>	<i>% av totalt</i>	<i>Antal</i>	<i>% av totalt</i>	<i>Antal</i>	<i>% av totalt</i>
Jord- och skogsbruk	590	11,8	12 550	2,3	94 350	2,1
Livsmedels- och skogsindustri	110	2,2	19 460	3,6	133 600	3,0
Annan indirekt sysselsättning	270	5,4	24 490	4,5	187 030	4,2
<i>Summa i produktionen</i>	<i>970</i>	<i>19,4</i>	<i>56 500</i>	<i>10,5</i>	<i>414 980</i>	<i>9,3</i>
Inducerad sysselsättning	480	9,6	35 500	6,6	246 030	5,5
<i>De gröna näringarna totalt</i>	<i>1 450</i>	<i>29,0</i>	<i>92 000</i>	<i>17,0</i>	<i>661 010</i>	<i>14,8</i>
Total sysselsättning i samliga näringsgrenar	5 000	100,0	539 990	100,0	4 454 240	100,0

Kommunens egna jord- och skogsbruk svarar för en jämfört med riket ganska stor del av sysselsättningseffekterna. Det innebär att de gröna näringarna i Hörby.pdf skapar sysselsättning även i andra kommuner.

Något om beräkningsmetoder och källor

Beräkningsmetoder

Beräkningarna av jordbrukets intäkter i kommunerna har utgått från rikssiffror enligt jordbruksverkets EAA-kalkyl. Dessa har sedan fördelats regionalt med hjälp av uppgifter om arealer, djur, avkastningar etc. i län och kommuner. Skogsbrukets intäkter har beträknats genom att skogsavverkningar i länen med fördelning på ägare har fördelats på kommuner med ägarfördelade skogsarealer.

Sysselsättningen i kommunerna har utgått från Nationalräkenskapernas branschfördelade beräkningar på riksnivå. Dessa har sedan fördelats på kommuner med hjälp av branschfördelade kommunsiffror enligt RAMS (se nedan).

Jord- och skogsbrukets sysselsättningseffekter har i ett första steg beräknats på riksnivå med s.k. input/outputteknik. En stor del av den indirekta sysselsättningen har kommunfördelats med ledning av vissa branschers kommunfördelning. Det gäller t.ex. livsmedels- och skogsindustri, jordbruksmaskinindustri m.m. Övrig indirekt sysselsättning, t.ex. åkerier, har fördelats regionalt i proportion till deras regionala fördelning, men med vissa hänsynstaganden till primärproduktionens och förädlingens fördelning.

Källor

- Nationalräkenskaperna (NR), Statistiska Centralbyrån
- Registerbaserad sysselsättningsstatistik (RAMS), Statistiska Centralbyrån
- EAA - ekonomisk kalkyl för jordbrukssektorn, Jordbruksverket
- Tätortsstatistik, senast avseende år 2005, Statistiska Centralbyrån
- Företagsregistret, Statistiska Centralbyrån
- Lantbruksstatistiken, Jordbruksverket

Uppgifter från dessa källor finns att tillgå på www.scb.se och www.sjv.se.

Ytterligare upplysningar kan lämnas av Mats Reidius, LRF, 08-787 53 02
mats.reidius@lrf.se